

Antoni Soy: “Els pressupostos són continuistes i clarament liberals”

Catedràtic d'economia aplicada de la UB, Antoni Soy (Ripoll, 1950) viu els primers moments d'una jubilació plenament activa en què participa en nombrosos grups de debat internacional al voltant de l'euro i de la Unió Europea. Ferm partidari de sortir de la moneda única, com a mecanisme per "recuperar" les sobirania econòmica, fiscal i monetària, es mostra molt crític amb els pressupostos presentats pel Govern de Junts pel Sí, que veu "continuistes" i "liberals". Alcalde d'Argentona del 1999 al 2006 i secretari d'Indústria de la Generalitat durant el segon tripartit (2006-2010), ja fa temps que s'ha allunyat d'ERC, el partit en què va militar quan el liderava Josep-Lluís Carod-Rovira.

Text: Marc Font / Fotos: Jordi Borràs

Venies de l'acadèmia, però durant més d'una dècada et vas dedicar a la política institucional. Primer, com a alcalde d'Argentona durant més de set anys. Posteriorment, com a secretari d'Indústria de la Generalitat durant una legislatura. Com vas viure el canvi? Vas descobrir les limitacions de la institució?

Són coses bastant diferents. Vaig caure a fer d'alcalde d'Argentona per una casualitat. Hi vaig anar a viure a principis dels anys noranta. El 1998 es va començar a fer una agrupació electoral i em van escollir cap de llista per a les eleccions del 1999. De manera inesperada, vam quedar segons i amb un pacte vaig assolir l'alcaldia. Així que vaig trobar-me en un lloc on no esperava trobar-me i vaig haver de fer un aprenentatge a corre-cuita de què significava fer d'alcalde. Crec que com a Govern vam fer moltes coses i tinc la teoria que en vam fer tantes i tan de pressa que una part de la gent no les va assimilar. I això va crear certes tensions. Era un món totalment diferent del de l'acadèmia, com també ho era la Generalitat, que és un món més còmode que un ajuntament en el sentit que no tens un contacte tan directe amb la població. Recordo l'experiència com l'oportunitat de treballar amb gent molt bona, molt potent, funcionaris dels quals vaig aprendre moltes coses. Però alhora teníem un pressupost molt reduït i amb un Govern que avui dia no tinc gaire clar si tenia gaire sentit.

En els teus articles, apostes per una reindustrialització de Catalunya com una de les mesures a prendre per superar la crisi i per anar cap a un canvi de model productiu. L'etapa del tripartit en què vas participar no va avançar precisament cap aquí. Va ser una oportunitat perduda?

Tothom parla del canvi del model productiu, però ningú el fa. No s'ha fet mai. En quatre anys no pots canviar totalment les coses i és cert que no vam aconseguir canviar el model productiu, però sí que vam fer coses que considero positives, com ara fer inversions a través d'una empresa pública que existia a Indústria i permetia ajudar empreses amb problemes perquè s'enlairaressin. Però no vam

fer tot el que m'hauria agradat.

Amb la perspectiva del temps, què canviaries?

Un dels problemes que hi ha hagut en aquest camp, com en tants d'altres, és voler canviar-ho tot quan arriba un nou Govern, en comptes que hi hagi una certa continuïtat amb coses que han funcionat. Em sembla un error terrible. També es van fer coses positives, com la fusió del CIDEM i del COPCA per crear ACCIÓ, entre d'altres. Però canviaria coses, com no separar la Secretaria d'Indústria d'ACCIÓ. Crec que ACCIÓ hauria d'estar sempre sota la direcció política de la Secretaria d'Indústria, tot i que ara ja es fa, però no acaba de funcionar.

“Per canviar el model productiu, s'hauria d'apostar per activitats productives, per la indústria i els serveis avançats, i no per Barcelona World”

Cap a on i com s'hauria de canviar el model productiu?

Apostant per les activitats productives i no per Barcelona World. Apostant per la indústria i els serveis avançats que l'ajuden, com els informàtics o les telecomunicacions. Per activitats productives, d'alt valor afegit, de tecnologia avançada. Això és fàcil de dir i no tant de fer, però aquest és el camí i no apostar per activitats tipus Barcelona World, en què les activitats són especulatives o estan molt lligades al no-esforç, com el joc, la vida fàcil... Però això no és una cosa ni d'una, ni de dues ni de tres legislatures. Per això demanava que hi hagi una continuïtat, perquè amb el pas del temps pugui fer-se el canvi de model productiu.

No sembla, però, que s'hagin posat les bases per avançar cap aquí.

Penso que es va perdre una oportunitat amb Spanair, crec que s'hi hauria d'haver jugat molt més fort.

Això vol dir abocar-hi més diners públics?

Vol dir aconseguir que realment hi hagués una companyia de bandera del país. O que s'hauria hagut de continuar amb una política de donar suport a empreses estratègiques en determinats sectors perquè es poguessin consolidar i a partir d'aquí crear estructura productiva. Voldria dir, segurament, nacionalitzar d'alguna manera determinats sectors estratègics de l'economia. Parlem del sistema financer, de sectors energètics, potser fins i tot d'alguns sectors industrials bàsics.

“Em sentia molt identificat amb el discurs de Carod-Rovira. ERC es va moure cap a posicions en les quals no em sentia còmode i vaig decidir marxar-ne”

Poc després d'acabar la teva activitat institucional vas abandonar ERC. Per què?

Primer, quan jo vaig entrar en política a Argenton, era independent i em vaig implicar a ERC el 2003, perquè vaig tenir una relació bastant estreta amb en Josep-Lluís Carod-Rovira. Em sentia molt identificat amb el seu discurs de l'independentisme no identitari, no nacionalista. Dit això, tinc el costum de dir i escriure el que penso, estigui o no d'acord amb el que pensa l'organització política. Intento tenir el meu propi criteri i pensar per mi mateix, i això en els partits normalment es considera un defecte. D'altra banda, l'etapa del segon tripartit no va ser gaire reeixida en termes generals. Tinc els meus dubtes de fins a quin punt va ser un encert no. Crec que va contribuir a

portar-nos on som avui com a país; però, d'altra banda, la vida allà dins era molt poc atractiva i, a més a més, ERC es va anar movent cap a unes posicions i maneres de fer en què jo em sentia poc còmode. I, per tant, vaig decidir que el millor era deixar-ho córrer, sense fer soroll.

Des d'aleshores no has militat en més organitzacions, però sí que has participat en actes. Per exemple, a l'octubre vas ser un dels ponents de la Trobada d'Unitat Popular (TUP) organitzada per la CUP. T'hi has anat aprofitant?

Des d'aleshores han passat moltes coses. Vaig tornar a la universitat i després també vaig acabar la meva etapa allà, però continuo actiu en grups internacionals sempre relacionats amb l'euro i la UE. I la CUP, en la qual conec també alguna gent, va tenir l'amabilitat de convidar-me per parlar de l'euro i de la UE a la TUP. Segons qui em convidés, sempre que fos un tema del qual jo cregués que en puc parlar, tampoc tindria inconvenient a participar-hi. Però, de moment, els únics que ho han fet són la CUP.

“Què vol dir que ERC hi donarà suport si es posen d'acord el PDeCAT i la CUP? Que no té criteri i política propis?”

Parlem dels pressupostos de la Generalitat. Simplificant molt, entre les dues parts que negocien ens trobem amb la posició del vicepresident i conseller d'Economia, Oriol Junqueras, per a qui són els “millors possibles” i amb la de la CUP, que els veu continuistes i reclama increments d'impostos a les rendes altes. On et situaries?

El vicepresident Junqueras té una tendència bastant acusada a parlar de liberalisme i en una conferència que va fer a s'Agaró va definir ERC com els 'true liberals'. Dit això, la meua opinió és que són uns pressupostos continuistes, d'una tendència clarament liberal. No hi ha senyals clars i potents que ens facin dir que hi ha un canvi de tendència respecte als pressupostos dels últims anys. Almenys, de moment, perquè encara no estan aprovats. Per què? Perquè no hi ha una reversió de les retallades socials. No se'n fan més, però no es tiren enrere les que es van fer. En Salut, la despesa està per sota de la que hi havia el 2008; en Educació, per sota de la que hi havia el 2009; en serveis socials, per sota de la del 2010. S'hi mantenen els concerts educatius en les escoles no mixtes. Tampoc hi ha una reversió de les retallades en el camp econòmic, en les infraestructures o en R+D, amb les despeses per sota del 2009, o en els sectors productius. Tampoc s'hi preveuen canvis en la gestió dels serveis públics, tot i que, segons el GESOP, el 76,8% dels catalans creu que és millor la gestió pública i el 79,4% diu que voldria recuperar la gestió pública. No hi ha senyals tampoc d'una actuació decidida per aconseguir la plena ocupació i ningú ha dit que es traurà la rebaixa a l'impost de joc. No hi ha una aposta clara per l'economia productiva.

I, si ens centrem en fiscalitat, què en penses?

No se'n toca pràcticament res, i això és sorprenent quan, segons el CEO, el 76,8% de la població està a favor que els que tenen més renda i més patrimoni paguin més. I, en el cas dels votants de JxSí, ho pensem el 84,7%. Per què no es fa això? Tampoc s'hi preveuen mesures explícites i clares contra l'evasió fiscal i la corrupció. I sembla que ERC no fa res. Algú va fer un tuit dient-li Equidistància Republicana de Catalunya. Què vol dir que ERC només hi donarà suport si es posen d'acord el PDeCat i la CUP? Que no té criteri i política propis? Fa alguns dies llegia un articulista, i ho he llegit a molts, que ara del que es tracta és d'aprovar els pressupostos i fer el referèndum. I després, un cop siguem independents, revertirem les retallades i farem polítiques fiscals progressistes. Això és una gran fal·làcia! Realment, algú es creu de veritat que, un cop siguem independents, si ens mantenim dins la UE i l'euro, que és el que pretenen JxSí, el PSC i almenys una

part dels 'comuns', podem fer les polítiques de reversió de retallades i fiscalitat progressiva que vulguem? Algú es creu que no continuarem condicionats i manats per la 'troica'?

“És sorprenent que pràcticament no es toquin els impostos quan, segons el CEO, el 76,8% de la població està a favor que els que tenen més renda paguin més”

Pel que dius, interpreto que veus l'ERC actual allunyada de les posicions més socialdemòcrates que defensava en l'època de Carod-Rovira.

L'ERC que jo vaig viure estava per un independentisme no identitari, no nacionalista, i era una ERC d'esquerres, en el sentit socialdemòcrata. Ara bé, hi ha molts tipus de socialdemocràcies i no és el mateix la de Rodríguez Zapatero o la francesa que la dels països nòrdics. N'hi ha una que des del punt de vista econòmic fa les mateixes polítiques que els conservadors i n'hi ha una altra que intenta allunyar-se'n i fer polítiques més d'esquerres, més igualitàries. I això efectivament ha estat una de les coses que em van distanciar d'ERC.

Algú pot pensar que les mesures econòmiques que plantejes estan molt bé, però que s'han de pagar. La Generalitat actual realment pot fer-ho?

Per dir-ho, hauríem d'anar molt més al detall de l'anàlisi dels pressupostos, però una de les coses que he proposat és fer canvis en el nivell impositiu que implicarien un increment d'ingressos. Una altra de les coses és veure si hi ha llocs on es pot retallar, com en determinats concerts educatius, o determinades partides pressupostàries que són un calaix de sastre i no se sap ben bé què hi ha allà dintre. Ara bé, si s'acomplissin algunes de les propostes, el pressupost ja milloraria. Estic d'acord que no podem aconseguir-ho tot de cop i que hi ha una limitació de recursos. Com que som un país molt intervingut, que depenem del FLA, no ens podem endeutar més. Si fóssim un país independent amb una moneda pròpia, potser ens podríem endeutar més; si som independents però seguim a l'euro, continuarem sent dependents, però del Banc Central Europeu (BCE) i de la 'troica'.

“Realment algú creu que, si seguim dins l'euro, podem fer les polítiques de fiscalitat progressiva que vulguem?”

Fa uns quants anys vas publicar el llibre 'Sortir de l'euro per sortir de la crisi?'. Encara mantens que aquesta opció és l'única viable que podria prendre una Catalunya independent?

Cada vegada n'estic més convençut. Per a alguna gent, fins i tot per a algun premi Nobel, a Espanya hi ha hagut un miracle econòmic, amb un cert creixement i l'increment de l'ocupació... Però l'ocupació que es crea és bàsicament precària. Per què ha passat? Perquè hi ha hagut una baixada dels salaris dels treballadors i també una reforma laboral que n'ha empitjorat les condicions. En definitiva, com que no s'ha pogut devaluar la moneda, s'ha hagut de fer la devaluació interna. I, a més, Espanya s'ha pogut aprofitar d'elements externs que l'han beneficiat, com la baixada de l'euro respecte al dòlar, que l'ha fet més competitiu; la baixada durant bastant de temps del preu del petroli, o una política monetària del Banc Central Europeu expansiva. I, sobretot, durant tots aquests anys la UE li ha deixat tenir un dèficit públic més gran del que teòricament permeten les regles europees, que és del 3%. Però, tot i això, el PIB real i el PIB 'per capita' són inferiors als del 2007. La destrucció d'ocupació ha estat molt important i no ha estat compensada i la taxa continua estant al 19%, pràcticament el doble que la mitjana europea. I, per sortir-ne, la proposta del PP, com la que va fer Rodríguez Zapatero, és reduir més els salaris i complir les normes de la

'troica' per disminuir el dèficit públic, cosa que suposa tornar a ser en el bucle de més austeritat. I, per millorar la productivitat, les receptes que ens donen són privatitzem, regularitzem, liberalitzem.

L'escenari que dibuixes s'allunya del cert triomfalisme del Govern de Rajoy.

Amb la crisi s'han disminuït les despeses en educació i en recerca i desenvolupament. Com es pot augmentar la productivitat fent això? Mentre la moneda catalana sigui l'euro, és impossible devaluar. Amb l'euro, Alemanya cada vegada té un superàvit més gran de la balança per compte corrent, mentre que els països del sud tenen un dèficit cada cop més gran. Hi ha un desequilibri. Alemanya podria fer una política expansiva, augmentar la demanda i amb això ajudar els països del sud, però diu que no ho vol fer. Amb tot plegat, s'han socialitzat les pèrdues dels bancs, que han convertit el seu deute privat en deute públic. Han empitjorat les condicions dels treballadors. I molts països del sud estan venent els seus actius productius, amb Grècia com a cas més extrem, amb la venda d'illes i de ports.

“Només des de la sobirania política, monetària i econòmica es pot tirar endavant una política realment d'esquerres”

Per tant, quines opcions veus?

Tenint en compte que és una quimera aconseguir una unió política i fiscal, els països perifèrics de la UE poden continuar com ara, cosa que vol dir austeritat i retallar salaris... Però això és sostenible socialment o ens queixarem que vénen els populismes de dretes? La segona cosa que es podria fer seria que Alemanya fes una política expansiva i fes de locomotora, de manera que baixés el seu superàvit i millorés la situació dels altres, però ja ha dit que no ho vol fer. Finalment, l'altra opció que queda és sortir de l'euro, si pogués ser d'una manera pactada i acordada; però, si no, potser arribarà un moment en què un país no tingui més remei que sortir-ne. I, fent-ho, recupera la sobirania monetària, la sobirania econòmica i la sobirania política i democràtica. Ara qui pren les decisions són el BCE i la 'troica', que no els ha escollit ningú. Sortint-ne, podries devaluar la moneda, però això no és fàcil, perquè caldria durant algun temps establir un control de capitals i renegociar el deute... però podries recuperar sobirania sobre la política fiscal i podries fer una política més expansiva. I també podries fer una política industrial, i això voldria dir nacionalitzar sectors estratègics. Efectivament, això és molt difícil de fer, però tampoc és fàcil mantenir la situació actual. Per tant, penso que val més la pena avançar cap aquí.

Fa algun temps defensaves la sortida de l'euro però la continuïtat a la UE. És una posició heterodoxa.

Ara ja no ho defenso. Crec que l'una cosa i l'altra estan interrelacionades. La UE s'ha convertit en un artefacte al servei de l'euro i dels interessos alemanys. Un amic italià va publicar un article sobre qui ocupava els llocs més importants a les institucions econòmiques europees i tots són ocupats per alemanys. Penso que un altre euro no és possible, i una altra UE, tampoc. I cada dia sóc més partidari de la sobirania dels països des del punt de vista polític, monetari i econòmic. Crec que és l'única manera de poder tirar endavant una política realment d'esquerres, partint de la defensa dels treballadors i de les classes mitjanes en cada un dels països, i a partir d'aquí ser internacionalistes.